

پینوکیوی ایرانی

نگاهی به مسایل نظام اجتماعی ایران

از راوی‌ی آسیب‌شناسی فرهنگی

نویسنده: ابراهیم اصل‌زنی

www.ketab.ir

سرشناسه: اصلانی، ابراهیم، ۱۳۴۳ -
عنوان و نام پدیدآور: پینوکیوی ایرانی: نگاهی به سیستم اجتماعی ایران
از زاویه‌ی آسیب‌شناسی فرهنگی / نویسنده ابراهیم اصلانی
مشخصات نشر: تهران: قو، ۱۳۸۸.
مشخصات ظاهری: ۱۴۸ ص.
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۵۶-۱۰-۴
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: بخشی از مقاله‌های کتاب حاضر قبلاً در روزنامه همشهری منتشر شده است.
یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۴۶ - ۱۴۷.
عنوان دیگر: نگاهی به مسایل نظام اجتماعی ایران از زاویه‌ی آسیب‌شناسی فرهنگی.
موضوع: مسائل اجتماعی - ایران - مقاله‌ها و خطابه‌ها
موضوع: ایران - زندگی فرهنگی - قرن ۱۴ - مقاله‌ها و خطابه‌ها
رده‌بندی کنگره: ۱۳۸۸ ف ۶۵/۶ DSR
رده‌بندی دیویی: ۹۵۵/۰۸۰۴۴
شماره کتابشناسی ملی: م ۴۹۹۸۳-۸۵

پینوکیوی ایرانی
نگاهی به مسائل نظام اجتماعی ایران از زاویه آسیب شناسی فرهنگی
نویسنده: ابراهیم اصلانی
طرح جلد: محمد احسان پور
نوبت چاپ: اول ۱۳۹۳ شمارگان ۳۰۰۰ جلد
چاپ: سروش
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۵۶-۱۰-۴

نشر قو

تهران/ ولی عصر بالاتر از زرتشت / کوچه نوربخش/ شماره ۴۰
تلفن: ۸۸۸۹۹۶۸۰
قیمت: ۷۰۰۰ تومان

فهرست

پیشگفتار	۵
بخش یکم: ما و آسیب‌شناسی فرهنگی	۹
فصل ۱: فرهنگ تماشاگر و تماشاگران فرهنگ	۱۰
فصل ۲: ضرورت‌های آسیب‌شناسی فرهنگی	۲۲
فصل ۳: پینوکیو، فرشته‌ی مهربان	۳۵
فصل ۴: آیدین	۴۴
بخش دوم: مبانی آسیب‌شناسی فرهنگی	۵۵
فصل ۵: آسیب‌شناسی دیندوز	۵۶
فصل ۶: پژوهش ستیزی	۶۵
فصل ۷: تحقیق، برنامه‌ی درسی پنهان	۷۵
فصل ۸: استانداردهای زندگی و فرهنگ ما	۸۵
بخش سوم: نمونه‌هایی از مسایل آسیب‌شناسی فرهنگی	۹۳
فصل ۹: سلامت روانی در ایران	۹۴
فصل ۱۰: شما درباره‌ی چه چیزهایی صحبت می‌کنید	۱۰۵
فصل ۱۱: تعطیلات ایرانی	۱۱۴
فصل ۱۲: چرا تعاملی نمی‌نگریم	۱۲۳
فصل ۱۳: درباره‌ی خودخواهی و خودمداری ایرانیان	۱۲۷
منابع	۱۴۷

پیشگفتا

در مسیر تحولات اجتماعی ایران، خواسته تا ناخواسته، دانسته یا نادانسته، به سبب یا غیر سبب، و یا به هر دلایل دیگری، ضرورت‌های توجه به ویژگی‌های فرهنگی مورد غفلت قرار گرفته است. به طور معمول، خواسته‌ها، تصمیم‌ها، آرزوها و اهدافی که به دنبال‌شان هستیم در فضایی ایده‌آلی؛ مبهم و گاه بی‌پروازانه شکل گرفته‌اند و چون مبتنی بر واقعیت‌های منش اجتماع فرهنگی ما نیستند راه به جایی نمی‌برند.

بعد از صدها سال بحث و تحلیل درباره‌ی دلایل عقب‌ماندگی و توسعه‌نیافتگی، باید دریافته باشیم که ریشه‌ی مشکلات ما کجاست؟ دلایل و ضرورت‌های بسیاری برای بازنگری و ارزیابی منش اجتماعی ما وجود دارد؛ ما باید بپذیریم که نیاز به آسیب‌شناسی فرهنگی داریم اما این کار چندان باب طبع نیست و ما را خوش نمی‌آید. وقتی از آسیب و آفت‌های مان می‌گوییم به ایرانی جماعت برمی‌خورد که «مگر ما عیبی هم داریم؟» یا این که «چرا با گفتن عیب‌های مان خودمان را تحقیر کنیم؟».

همان‌گونه که در مقاله‌های متعدد و در این کتاب هم گفته‌ام اعتقاد راسخ دارم که «نقطه‌ی آغاز پیشرفت ما، شناخت عیب‌های مان است». تا

کی باید به انکار و پرده‌پوشی از پذیرش واقعیت‌ها طفره برویم و برای توجیه دلایل نابسامانی‌ها، آسمان و ریسمان را به هم ببافیم؟

در هر حال، مبنای نگارش این کتاب، شناخت، پذیرش و چاره‌اندیشی برای آفت‌هایی است که درفش اجتماعی ما وجود دارد، کسان دیگری هم این کار را کرده‌اند و آثار بوده که بسیار هم مورد استقبال قرار گرفته است. نمی‌دانم خوانندگان و افراد مختلف در جایگاه‌های خاص، درباره‌ی اساس و هدف نگارش این‌گونه کتاب‌ها چگونه می‌اندیشند اما این باور قلبی و وجدانه‌ی من است که باید عیب‌های مان را بشناسیم تا به جایی برسیم در تخریب که چرا گفته‌هایی چون: «برای نادان بودن آدمی همین بس که نسبت به عیب‌های خویش نادان باشد» از امام علی (ع) را، فردی تلقی می‌کنیم و به بهانه‌ی راجع در منش اجتماعی مان را اصلاً به خود نمی‌گیریم؟

بیش از این توضیح دادن درباره‌ی هدف و ضرورت نگارش این کتاب را لازم نمی‌دانم و باقی گفته‌ها را به متن کتاب حواله می‌دهم؛ با این همه بیان چند نکته خالی از لطف نیست.

۱. بخشی از مطالب این کتاب، به صورت کامل محدود، در سال‌های گذشته در روزنامه‌ی همشهری به چاپ رسیده‌اند. برای آماده‌سازی دوباره‌ی مطالب مورد اشاره برای چاپ در کتاب، جنبه‌های ژورنالیستی حذف شده است.

۲. بخش‌هایی از مطالب صرفاً برای کتاب نوشته شده و در جایی چاپ نرسیده است.

۳. بیشتر کسانی که به نقد و تحلیل مسایل فرهنگی جامعه‌ی ایران اقدام کرده‌اند جامعه‌شناس بوده و یا گرایش‌های جامعه‌شناختی داشته‌اند. اگرچه تعیین حد و مرز در رشته‌های علوم انسانی کار سختی است اما لازم است یادآوری کنم که من سعی کرده‌ام که براساس دانش تخصصی

خودم، یعنی «روان‌شناسی» به موضوع نگاه کنم. رشته‌ی من روان‌شناسی است و در ۱۵ سال اخیر بیشتر نوشته‌هایم در زمینه‌های آموزش و پرورش مشاوره، سلامت‌روانی و مسایل آموزشی بوده است. اما در طی همین سال‌ها پی برده‌ایم که طرح مسایل تربیتی بدون توجه به مبانی فرهنگی آن‌ها، اگر نگوییم بی‌اثر، کم‌اثر است.

شما در این کتاب اشاره‌های زیادی در مورد مسایل روان‌شناختی و تربیتی خواهید دید که ناشی از گرایش علمی و تخصصی من است. خیلی در این باره، چه شعارگونه و چه جدی، آموزش و پرورش راهنمای توسعه می‌شد. از این نکته غافلند که توجه یا عدم توجه به آموزش و پرورش و مسایل وابسته به پای فرهنگی دارد. آموزش و پرورش (تربیت) جزئی از فرهنگ ما است و من نقاد دارم که مهم‌ترین جزء آن است، اما در میدان عمل، تربیت جایگاه درخشان و در مسایل فرهنگی نمی‌یابد:

۵. من یادداشت‌های زیادی طی سال‌های اخیر درباره‌ی «آسیب‌شناسی فرهنگی» جمع‌آوری کرده‌ام و آن‌ها در این کتاب می‌خوانید با رعایت تمامی جوانب احتیاط، تنها بخشی از فکر و نوشته‌هایم است. منظورم از بیان این نکته آن است که موضوع آسیب‌شناسی فرهنگی، به توجه و تحلیلی بسیار عمیق‌تر و گسترده‌تر نسبت به مقاله‌ها و کتاب‌هایی که نوشته شده‌اند بیشتر در حد مقدمه‌ای بر موضوع هستند

و هنوز زمینه و شرایط برای پرداختن به ابعاد آن فراهم نشده است.

۶. چرا «پینوکیو ایران»؟ شاید از انتخاب عنوان کتاب تعجب کنید. ما برای توجیه انتخاب به بیان دو نکته اکتفا می‌کنم: اول - عنوان یک فصل کتاب «پینوکیو و فرشته‌ی مهربان» است. با مطالعه‌ی این فصل متوجه دلیل انتخاب خواهید شد. دوم - پینوکیو، همان آدمک چوبی که داستان‌ش ما را به خنده وامی‌دارد بیانی تمثیلی از آفت‌هایی است که فرازروی فرد، جامعه و بشریت قرار دارد و در طول عمر خود آن‌ها را

تجربه کرده است و می‌کند. «پینوکیو» من هستم، شما هستید؛ پینوکیو جامعه و یا حتی بشریت است. عیب‌ها و آفت‌ها هستند تا ما مسیر تکامل را بیماییم و به مراتب انسانی برسیم.

۷. می‌توانم از خیلی‌ها که به نوعی دریافتن سوژه‌ها به من کمک کرده‌اند تشکر کنم اما از خیر تعارفات می‌گذرم تا کسی از قلم نیفتد.

ابراهیم اصلانی

تابستان ۱۳۸۵

www.ketab.ir